

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Adroddiad Gwella Blynyddol 2015-16

Cyngor Sir Penfro

Cyhoeddwyd: Mehefin 2016
Cyfeirnod y ddogfen: 355A2016

Paratowyd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hwn ar
ran Archwilydd Cyffredinol Cymru gan Colin Davies
a Justine Morgan o dan gyfarwyddyd Jane Holownia.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chaiff ei benodi gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac er mwyn monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi a'i chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, Comisiwn y Cynulliad a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at ddarparu adroddiadau cymesur sy'n canolbwyntio ar y cyhoedd ar stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus a thrwy wneud hynny, feithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliant.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Yr adroddiad hwn	4
Gwaith archwilio perfformiad 2015-16	5
Ni all y Cyngor hyd yma ddarparu sicrwydd digonol fod ei drefniadau yn gallu cyflawni ei flaenoriaethau a gwella canlyniadau i ddinasyddion, ond mae wedi dechrau datblygu strategaeth gorfforaethol ac egwyddorion sefydliadol newydd	6
Argymhellion	6

Adroddiad manwl

Perfformiad	
Er bod y Cyngor, ar y cyd â'i bartneriaid, wedi cyflawni gwelliannau mewn rhai meysydd blaenoriaeth allweddol, mae'n parhau i wynebu heriau wrth wella cyrhaeddiad addysgol a thrawsnewid gwasanaethau cymdeithasol	10
Y defnydd o adnoddau	
Nid oes gan y Cyngor ddigon o ffocws ar ei swyddogaethau corfforaethol strategol allweddol i gael sicrwydd ei fod yn gwneud y defnydd gorau o'i adnoddau	14
Llywodraethu	
Mae gwendidau mewn trefniadau llywodraethu a'u dull cymhwyso yn arwain at aneffeithlonrwydd, atebolrwydd gwael a diffyg tryloywder wrth wneud penderfyniadau	16

Atodiadau

Atodiad 1 – Statws yr adroddiad hwn	17
Atodiad 2 – Llythyr Archwilio Blynyddol	18
Atodiad 3 – Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2015-16	21

Adroddiad cryno

Yr adroddiad hwn

- 1 Mae'r Adroddiad Gwella Blynyddol hwn yn crynhoi'r gwaith archwilio a wnaed yng Nghyngor Sir Penfro (y Cyngor) ers cyhoeddi'r adroddiad diwethaf o'r fath ym mis Medi 2015. Prif elfen ein gwaith archwilio yn ystod y cyfnod hwn yw'r Asesiad Corfforaethol o'r Cyngor a gynhaliwyd gennym rhwng mis Ebrill a mis Tachwedd 2015. Mae'r Cynllun Gwella Blynyddol hwn yn crynhoi'r casgliadau y daethom iddynt o'n gwaith ar yr Asesiad Corfforaethol a cheir rhagor o fanylion yn [Adroddiad Asesu Corfforaethol 2015](#) y Cyngor, a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2015, sydd ar gael ar [ein gwefan](#).
- 2 Mae'r Adroddiad Gwella Blynyddol hwn hefyd yn cynnwys crynodeb o ganfyddiadau allweddol o adroddiadau a gyhoeddwyd gan 'reoleiddwyr perthnasol', sef: Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC); Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (Estyn); a Chomisiynydd y Gymraeg.
- 3 Serch hynny, nid yw'r adroddiad hwn yn adolygiad cynhwysfawr o holl drefniadau neu wasanaethau'r Cyngor. Mae'r casgliadau a geir yn yr adroddiad hwn yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnwyd o fewn y Cyngor gan gyrff adolygu allanol perthnasol ac, oni nodir fel arall, yn adlewyrchu'r sefyllfa ar yr adeg pan gafodd gwaith o'r fath ei gwblhau.
- 4 Gan ystyried y gwaith a gyflawnwyd yn ystod 2015-16, bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn nodi, yn yr adroddiad hwn, a yw o'r farn y bydd y Cyngor yn debygol o wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus ar gyfer 2016-17.
- 5 Ni ddylid ystyried bod y datganiad hwn yn rhoi barn bendant am sefyllfa sefydliad nac yn rhagfynegi ei lwyddiant yn y dyfodol. Yn hytrach, dylid ystyried ei fod yn rhoi barn am y graddau y mae'r trefniadau sydd ar waith ar hyn o bryd yn rhesymol gadarn i'r graddau y gellir nodi hynny ar sail y gwaith a gyflawnwyd.
- 6 Rydym am wybod a yw'r adroddiad hwn yn rhoi'r wybodaeth sydd ei hangen arnoch ac a yw'n hawdd ei ddeall. Gallwch fynegi eich barn drwy anfon e-bost atom yn post@archwilio.cymru neu ysgrifennu atom yn 24 Heol y Gadeirlan, Caerdydd, CF11 9LJ.

Gwaith archwilio perfformiad 2015-16

- 7 Wrth bennu'r amrywiaeth o waith a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn, gwnaethom ystyried graddau'r wybodaeth archwilio ac arolygu a gasglwyd yn ogystal â ffynonellau eraill o wybodaeth a oedd ar gael, gan gynnwys systemau adolygu a gwerthuso'r Cyngor ei hun. Yn ystod 2015-16, gwnaethom gyflawni gwaith asesu gwelliant o dan dair thema: y defnydd o adnoddau; llywodraethu; a pherfformiad.
- 8 Nodir y gwaith a gyflawnwyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol diwethaf, gan gynnwys gwaith y 'rheoleiddwyr perthnasol', isod:

Enw'r prosiect	Disgrifiad byr
Swyddfa Archwilio Cymru: Aseiad Corfforaethol	Adolygiad o allu ac adnoddau'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau a sicrhau gwell canlyniadau i ddinasyddion.
Swyddfa Archwilio Cymru: Aseiad Cydnerthedd Ariannol	Rhagor o waith ar drefniadau rheoli ariannol yn dilyn ein hadolygiad o 2014-2015, gan edrych ymlaen at gynigion ar gyfer pennu cyllideb ac arbedion yn 2016-17. Gwnaeth yr adolygiad hefyd ymdrin â sefyllfa cronfeydd wrth gefn, polisi a defnydd o gronfeydd wrth gefn y Cyngor.
Swyddfa Archwilio Cymru: Archwiliad Blynyddol o'r 'Cynllun Gwella'	Adolygiad o gynlluniau cyhoeddedig y Cyngor ar gyfer cyflawni amcanion gwella.
Swyddfa Archwilio Cymru: Archwiliad Blynyddol o'r 'Aseiad o Berfformiad'	Adolygiad o aseiad o berfformiad cyhoeddedig y Cyngor.
Swyddfa Archwilio Cymru: Gwaith dilynol	Adolygiad o brosesau corfforaethol y Cyngor ar gyfer ymateb i adroddiadau rheoliadol, olrhain y modd y caiff argymhellion eu gweithredu a chyflwyno adroddiadau i bwyllgorau priodol.
Estyn: Dadansoddiad bwrdd gwaith	Trosolwg o ddangosyddion perfformiad addysg allweddol wedi'i baratoi gan Estyn.
AGGCC: Adolygiad o Berfformiad yr Adran Gwasanaethau Cymdeithasol yn 2014-15	Adolygiad a Gwerthusiad Blynyddol o Berfformiad swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol y Cyngor ar gyfer 2014-15.
Comisiynydd y Gymraeg: Adolygiad o Gynllun Iaith Gymraeg y Cyngor	Aseiad o effeithiolrwydd y Cynllun wrth ddarparu gwasanaethau'r Cyngor i aelodau'r cyhoedd y mae'n well ganddynt gyfathrebu yn Gymraeg.

Ni all y Cyngor hyd yma ddarparu sicrwydd digonol fod ei drefniadau yn gallu cyflawni ei flaenoriaethau a gwella canlyniadau i ddinasyddion, ond mae wedi dechrau datblygu strategaeth gorfforaethol ac egwyddorion sefydliadol newydd

- 9 Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, ac yn gyfyngedig i'r gwaith hwnnw, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi dod i'r casgliad y gall y gwendidau a nodwyd yn nhrefniadau'r Cyngor liniaru ei effeithiolrwydd wrth sicrhau gwelliant parhaus yn ystod 2016-17. Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi dod i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol:
- a er bod y Cyngor, ar y cyd â'i bartneriaid, wedi cyflawni gwelliannau mewn rhai meysydd blaenoriaeth allweddol, mae'n parhau i wynebu heriau wrth wella cyrhaeddiad addysgol a thrawsnewid gwasanaethau cymdeithasol;
 - b nid oes gan y Cyngor ddigon o ffocws ar ei swyddogaethau corfforaethol strategol allweddol i gael sicrwydd ei fod yn gwneud y defnydd gorau o'i adnoddau; ac
 - c mae gwendidau mewn trefniadau llywodraethu a'u dull cymhwys yn arwain at aneffeithlonrwydd, atebolrwydd gwael a diffyg tryloywder wrth wneud penderfyniadau.

Argymhellion

- 10 O ystyried yr ystod eang o wasanaethau a ddarperir gan y Cyngor a'r heriau y mae'n eu hwynebu, byddai'n anarferol pe na baem wedi dod o hyd i bethau y gellir eu gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol:
- a wneud cynigion ar gyfer gwella - os caiff cynigion eu gwneud i'r Cyngor, byddem yn disgwyl iddo weithredu arnynt a byddwn yn gwneud gwaith dilynol ar yr hyn sy'n digwydd;
 - b gwneud argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella - os caiff argymhelliad ffurfiol ei wneud, mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi ymateb i'r argymhelliad hwnnw o fewn 30 diwrnod gwaith;
 - c cynnal arolygiad arbennig a chyhoeddi adroddiad a gwneud argymhellion; ac
 - ch argymhell y dylai Gweinidogion Llywodraeth Cymru ymyrryd mewn rhyw ffordd.
- 11 O fewn ein **Hadroddiad Asesu Corfforaethol 2015**, a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2015, gwnaeth yr Archwilydd Cyffredinol argymhelliad ffurfiol i'r Cyngor a nodir isod.

A1 Dylai'r Cyngor lunio cynllun strategol sy'n nodi gweledigaeth glir ar gyfer darparu ei wasanaethau yn y dyfodol o dan y cyfyngiadau ariannol a wynebir ganddo yn y tymor canolig. Dylai'r cynllun hwn ystyried a nodi, ynghyd ag amserlen glir, sut y bydd y Cyngor:

- yn cyflawni ei flaenoriaethau o ran gwasanaethau, ac yn sicrhau'r gostyngiadau mewn costau sydd eu hangen dros y tymor canolig;
- yn ymgynghori ac yn ymgysylltu â'i ddinasyddion er mwyn llywio'r broses gwneud penderfyniadau mewn perthynas â chynigion i newid gwasanaethau;
- yn gwerthuso ac yn penderfynu pa fodelau gweithredu busnes sy'n cynnig yr opsiynau gorau o ran darparu gwasanaethau yn y dyfodol, gan ymgorffori asesiad o risgiau cymdeithasol a chymunedol toriadau arfaethedig mewn gwariant dros y tymor canolig a'r hirdymor;
- yn sicrhau bod proses graffu amserol a chadarn a threfniadau llywodraethu priodol eraill yn cael eu rhoi ar waith i reoli a sicrhau newidiadau; ac
- ar ôl i newidiadau gael eu gwneud, yn monitro ac yn craffu ar berfformiad ariannol a pherfformiad gwasanaethau er mwyn sicrhau bod gostyngiadau mewn costau yn cael eu gwireddu a bod safonau a chanlyniadau gwasanaethau y cytunwyd arnynt yn cael eu cyflawni.

12 O ganlyniad i'n hargymhelliad, ac yn dilyn ymgynghori ag aelodau, lluniodd swyddogion y Cyngor Ddogfen Ymateb i'r Argymhellion (y ddogfen) a gymeradwywyd gan y Cabinet ar 22 Chwefror 2016. Mae'r ddogfen hon yn nodi cynllun gweithredu yn seiliedig ar bedair thema, sef gweledigaeth, rheoli ariannol, llywodraethu a chraffu, ac ymgysylltu a risg. Mae'r ddogfen hefyd yn nodi'r trefniadau y bydd y Cyngor yn eu rhoi ar waith i fonitro ei gynnydd wrth ymdrin ag argymhelliad ffurfiol yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r ddogfen hefyd ar gael ar wefan y Cyngor.

13 Nodir gennym hefyd fod y **Cynllun Gwella newydd ar gyfer 2016/2017** a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 12 Mai 2016 yn cynnwys pum amcan gwella, y mae dau ohonynt yn canolbwyntio ar drawsnewid y Cyngor, sef:

- Llywodraethu:** Byddwn yn parhau i wella ein trefniadau llywodraethu a chraffu er mwyn gwella tryloywder ac atebolrwydd y penderfyniadau a wneir; a
- Ffyrdd Newydd o Weithio:** Byddwn yn datblygu cynllun strategol sy'n nodi gweledigaeth glir ar gyfer darparu gwasanaethau yn y dyfodol o fewn y cyfyngiadau ariannol y byddwn yn eu hwynebu dros y tymor canolig.

Mae'r ddau amcan gwella hyn wedi'u llywio gan argymhelliad ffurfiol yr Archwilydd Cyffredinol ac yn ymateb i'r argymhelliad hwnnw, a'r blaenoriaethau a'r pryderon a godwyd wrth i'r Cyngor ymgynghori â'r cyhoedd.

- 14 Byddwn yn monitro cynnydd y Cyngor wrth ymdrin ag argymhelliad yr Archwilydd Cyffredinol ac yn cyflwyno adroddiadau pellach fel rhan o'n gwaith asesu gwelliant yn ystod 2016-17.
- 15 Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn gwneud argymhellion a all fod yn berthnasol i'r Cyngor yn ei Adroddiadau Cenedlaethol ar Lywodraeth Leol. Ceir rhestr o argymhellion yn yr adroddiadau hynny a gyhoeddwyd yn 2015-16 yn **Atodiad 3**. Ceir materion â llai o flaenoriaeth, y cyfeirir atynt fel cynigion ar gyfer gwella, yn ein hadroddiadau eraill ac mae'n bosibl y cyfeirir atynt yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn.
- 16 At hynny, nododd AGGCC a Chomisiynydd y Gymraeg feysydd i'w gwella yn eu hadroddiadau arolygu a'r llythyrau a gyflwynwyd i'r Cyngor yn ystod 2015-16. Gellir gweld y naill yn www.aggcc.org.uk a'r llall yn www.comisiynyddygyymraeg.cymru.
- 17 Ni chyflwynodd Estyn unrhyw adroddiadau arolygu i'r Cyngor yn ystod 2015-16.

Adroddiad manwl

Perfformiad

Er bod y Cyngor, ar y cyd â'i bartneriaid, wedi cyflawni gwelliannau mewn rhai meysydd blaenoriaeth allweddol, mae'n parhau i wynebu heriau wrth wella cyrhaeddiad addysgol a thrawsnewid gwasanaethau cymdeithasol

- 18 Cynhwysir crynodeb o'n hasesiad o weledigaeth a chyfeiriad strategol y Cyngor, ei berfformiad, a'i drefniadau rheoli perfformiad yma. Ceir rhagor o fanylion yn **Adroddiad Asesu Corfforaethol** y Cyngor ar gyfer 2015.
- 19 Daethom i'r casgliad bod y Cyngor wedi dechrau ar y gwaith o ddatblygu strategaeth gorfforaethol ac egwyddorion sefydliadol newydd ac, er bod ganddo drefniadau ar waith i ymgysylltu a hysbysu, nid yw wedi cysylltu hyd yma â chroestoriad eang o'i ddinasyddion. Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:
- a mae'r Cyngor yn cydnabod yr angen am newid sylfaenol mewn diwylliant a dull strategol hollol newydd ac mae wedi penodi partner strategol i roi'r arbenigedd a'r adnoddau angenrheidiol sydd eu hangen ar y Cyngor i hyrwyddo agenda drawsnewid sydd ar y cam datblygu cynharaf ar hyn o bryd; ac
 - b er bod y Cyngor yn dangos ymrwymiad i ymgysylltu â'i ddinasyddion a'u hysbysu am ei flaenoriaethau a'i heriau o ran y gyllideb, nid yw ei drefniadau ar gyfer gwneud hynny hyd yma wedi cysylltu â chroestoriad eang o bobl.
- 20 Daethom i'r casgliad bod y Cyngor wedi gwneud gwelliannau mewn rhai meysydd blaenoriaeth allweddol, wedi gwella ei berfformiad dros y flwyddyn flaenorol, ac wedi gwella o gymharu â chynghorau eraill yng Nghymru. Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:
- a er gwaethaf y pwysau ariannol cynyddol, bu gwelliannau ym meysydd blaenoriaeth y Cyngor, gan gynnwys rheoli gwastraff, iechyd yr amgylchedd, diogelu, gwasanaethau cymdeithasol ac addysg;
 - b mae'r Cyngor wedi gwella ei berfformiad cyffredinol yn erbyn y dangosyddion cenedlaethol dros y flwyddyn flaenorol ac o gymharu â chynghorau eraill yng Nghymru; ac
 - c mae'r Cyngor yn gweithio'n rhagweithiol â phartneriaid strategol i wella canlyniadau i ddinasyddion Sir Benfro.
- 21 Daethom i'r casgliad bod y Cyngor wedi cydnabod yr angen i adolygu ei drefniadau ar gyfer cynllunio gwelliant a rheoli risgiau er mwyn dangos cynnydd o ran blaenoriaethau corfforaethol yn well tra'n cyflawni'r gostyngiadau angenrheidiol mewn costau. Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:
- a mae'r Cyngor yn adolygu ei ddull o gynllunio gwelliant er mwyn sicrhau bod gan ei flaenoriaethau corfforaethol adnoddau digonol ac y gellir mesur ac arddangos cynnydd tuag at eu cyflawni; ac
 - b mae'r Cyngor yn atgyfnerthu ei drefniadau ar gyfer nodi a lleihau risg i fusnesau.

Gwerthusiad Estyn o berfformiad ysgolion yn Sir Benfro

- 22 Mae perfformiad mewn perthynas â dangosydd y Cyfnod Sylfaen¹ yn uwch na'r cyfartaledd o gymharu â lefelau mewn awdurdodau tebyg ac mae wedi gwella'n gyflymach na'r cyfartaledd cenedlaethol yn ystod y pedair blynedd diwethaf. Mae perfformiad mewn perthynas â'r dangosydd pynciau craidd² yng nghyfnod allweddol 2 wedi gwella yn ystod y pum mlynedd diwethaf. Er gwaethaf gostyngiad bach yn 2015, mae perfformiad yn agos at y cyfartaledd o gymharu â lefelau mewn awdurdodau tebyg.
- 23 Mae perfformiad yn y dangosydd pynciau craidd yng nghyfnod allweddol 3 fwy neu lai ar y lefel gyfartalog o gymharu â lefelau mewn awdurdodau tebyg ac mae wedi gwella ar gyfradd debyg i'r cyfartaledd cenedlaethol. Er bod perfformiad yng nghyfnod allweddol 4 yn lefel 2 gan gynnwys Saesneg neu Gymraeg a mathemateg³ wedi gwella yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, nid yw'r awdurdod wedi cyrraedd y meincnod perfformiad a bennwyd gan Lywodraeth Cymru ers 2012. Mae perfformiad mewn perthynas â'r sgôr pwyntiau wedi'i chapio yr un mor wan. Mae'r awdurdod lleol yn tanberfformio ym mhob un o'r pynciau craidd yng nghyfnod allweddol 4. Mae cyfran y disgyblion sy'n cyflawni pump gradd A* neu A ar lefel TGAU wedi gostwng am dair blynedd yn olynol. Mae perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn y prif ddangosyddion yng nghyfnod allweddol 4 yn is na'r cyfartaledd o gymharu â lefelau perfformiad y disgyblion hyn mewn awdurdodau tebyg⁴.
- 24 Mae lefelau presenoldeb ysgolion cynradd wedi gwella ac maent yn agos at y cyfartaledd o gymharu â lefelau mewn awdurdodau tebyg. Mae lefelau presenoldeb ysgolion uwchradd hefyd wedi gwella ond ar gyfradd arafach, ac mae'r awdurdod islaw'r cyfartaledd o gymharu ag awdurdodau tebyg.

Mae'r Cyngor yn parhau i wynebu heriau wrth iddo drawsnewid ei wasanaethau a rhoi'r newidiadau ar waith sy'n ofynnol gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ar waith

- 25 Cyhoeddodd yr AGGCC ei **Adolygiad a Gwerthusiad Blynyddol o Berfformiad 2014/2015** ar gyfer Sir Benfro ym mis Hydref 2015 ac mae ar gael ar ei gwefan. Yn seiliedig ar ei gwaith hyd yn hyn, daw AGGCC i'r casgliad bod y Cyngor yn wynebu cyfnod heriol a phwysau ariannol o hyd, wrth iddo drawsnewid gwasanaethau oedolion a gwasanaethau plant ochr yn ochr â'r gwaith o baratoi ar gyfer rhoi Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ar waith.

1 Mae **dangosydd y Cyfnod Sylfaen** yn cyfeirio at ganran y disgyblion sy'n cyflawni'r perfformiad disgwylidiedig (canlyniad lefel 5) mewn tri maes dysgu yn y Cyfnod Sylfaen; llythrennedd, iaith a chyfathrebu yn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf; datblygiad mathemategol; a datblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amrywiaeth ddiwylliannol.

2 Mae'r **dangosydd pynciau craidd** yn cyfeirio at ganran y disgyblion sy'n cyflawni'r lefel ddisgwylidiedig mewn mathemateg, gwyddoniaeth a naill ai Saesneg neu Gymraeg fel iaith gyntaf. Mae hyn yn cyfateb i lefel 4 neu uwch yng nghyfnod allweddol 2 a lefel 5 neu uwch yng nghyfnod allweddol 3.

3 Mae **dangosydd lefel 2 gan gynnwys Saesneg neu Gymraeg a mathemateg** yn cynrychioli cyfanswm y dysgu sy'n cyfateb i bum TGAU gradd A* i C gan gynnwys Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf a mathemateg.

4 Lle mae'r testun yn cyfeirio at '**brif ddangosyddion**', yng nghyfnod allweddol 4 byddai hyn yn cynnwys dangosydd lefel 1 (cyfanswm y dysgu sy'n cyfateb i bum TGAU gradd A* i G), dangosydd lefel 2 (cyfanswm y dysgu sy'n cyfateb i bum TGAU gradd A* i C), a chanran y disgyblion sy'n cyflawni pum TGAU gradd A* i A, yn ogystal â dangosydd pynciau craidd a dangosydd lefel 2 gan gynnwys Saesneg neu Gymraeg a mathemateg. Y 'prif ddangosyddion' cyn cyfnod allweddol 4 yw dangosydd y Cyfnod Sylfaen a dangosyddion pynciau craidd ar gyfer cyfnodau allweddol 2 a 3. Mae'r dangosydd perfformiad ar gyfer cyfnodau allweddol 2 a 3 y Cyfnod Sylfaen yn seiliedig ar asesiadau athrawon. Mae'r dangosyddion perfformiad ar gyfer cyfnod allweddol 4 yn seiliedig ar gymwysterau a ddilysir yn allanol fel TGAU.

- 26 Nododd AGGCC y gwnaed cynnydd ar y meysydd i'w gwella a nodwyd yn adroddiad y llynedd ac mae'r Cyngor hefyd wedi nodi blaenoriaethau allweddol yn ei gynllun gwella. Mae'r Cyngor yn parhau â'r gwaith i ailfodelu gwasanaethau i bobl hŷn ac mae cefnogaeth wleidyddol gadarn i'r gwaith hwn. Mae'r gwaith i drawsnewid ac atgyfnerthu trefniadau comisiynu bellach yn cael ei ehangu i gynnwys gwasanaethau plant, sy'n gam pwysig o ran llywio'r farchnad y mae'r Cyngor yn gweithredu o'i mewn. Bydd y broses o roi'r trefniadau hyn ar waith yn parhau i gael ei monitro yn ystod y flwyddyn.
- 27 Yn ystod y 12 mis diwethaf, bu newid sylweddol o ran uwch swyddogion, a phenodwyd cyfarwyddwr statudol newydd ar gyfer y gwasanaethau cymdeithasol. Gadawodd penaethiaid gwasanaeth blaenorol y gwasanaethau oedolion a'r gwasanaethau plant yn ystod rhan olaf y flwyddyn ac roedd trefniadau interim ar waith tan Hydref 2015. Bellach penodwyd pennaeth newydd i'r gwasanaethau plant a dechreuodd pennaeth newydd y gwasanaethau oedolion yn ei swydd ym mis Medi 2015. Yn ystod y cyfnod hwn o newid, noda AGGCC fod yn rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn cynnal momentwm wrth ailfodelu gwasanaethau, er mwyn cyflawni'r arbedion effeithlonrwydd gofynnol, yn ogystal â pharhau i ymgysylltu â'i weithlu er mwyn rhoi cynigion trawsnewid ar waith.
- 28 Mae'r Cyngor wedi nodi dwy brif flaenoriaeth ar gyfer y gwasanaethau cymdeithasol yn ei gynllun gwella. O ran gwasanaethau oedolion, y flaenoriaeth yw sicrhau parhad a newid y trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau er mwyn gwella effeithlonrwydd a chynaliadwyedd. O ran gwasanaethau plant, mae'n anelu at feithrin gallu ei wasanaethau a'i ysgolion er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc agored i niwed yn ddiogel gartref ac wrth ymgymryd â'u haddysg, a'u bod yn cyrraedd eu llawn botensial. Gall y Cyngor ddangos ei fod yn cynllunio ar gyfer rhoi Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ar waith y flwyddyn nesaf. Daw AGGCC i'r casgliad ei bod yn bwysig parhau â'r momentwm er mwyn rhoi'r newidiadau gwasanaeth gofynnol ar waith ac er mwyn cyflwyno'r newidiadau hynny i ddinasyddion Sir Benfro.

Cyflawnodd y Cyngor ei ddyletswyddau cynllunio ac adrodd ar welliant o dan Fesur Llywodraeth 2009

- 29 Mae'r Cyngor, fel mewn blynyddoedd blaenorol, wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran adrodd ar welliant o dan y Mesur a daeth Tystysgrif Asesiad Gwella yr Archwilydd Cyffredinol ym mis Tachwedd 2015 i'r casgliad bod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran adrodd ar welliant o dan y Mesur. Yn benodol:
- Roedd y Cyngor wedi cyhoeddi asesiad o'i berfformiad yn ystod 2014-15 yn ei **Adolygiad Gwella Blynyddol 2014-2015** (yr Adroddiad) cyn 31 Hydref 2015. Roedd yr Adroddiad yn gwerthuso llwyddiant y Cyngor o ran cyflawni ei amcanion gwella.
 - Roedd yr Adroddiad yn cynnwys gwybodaeth i ddinasyddion a chymunedau a oedd am roi adborth neu wneud sylwadau ar yr Adroddiad.

- c Roedd yr Adroddiad yn asesu perfformiad y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol flaenorol (2014-15) ac yn nodi sut roedd y Cyngor wedi ceisio cyflawni ei ddyletswyddau o dan y Mesur.
 - ch Roedd yr Adroddiad yn cynnwys manylion am berfformiad a chymariaethau fel y'u mesurwyd gan y dangosyddion perfformiad statudol cenedlaethol.
 - d Roedd yr Adroddiad yn cynnwys manylion am y ffyrdd yr oedd y Cyngor wedi ceisio cydweithredu er nad oedd llawer o sylwadau ar ganlyniadau'r cydweithredu hwnnw.
- 30 Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi a chyhoeddi Cynllun Gwella sy'n disgrifio ei gynlluniau i gyflawni ei ddyletswyddau i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus o ran y ffordd y mae'n cyflawni ei swyddogaethau. Daeth **Tystysgrif Cynllun Gwella** yr Archwilydd Cyffredinol ym mis Mehefin 2015 i'r casgliad bod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran cynllunio gwelliant o dan y Mesur.

Gwerthusiad Comisiynydd y Gymraeg o berfformiad

- 31 Crëwyd swydd y Comisiynydd gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Daeth pwerau newydd i orfodi safonau ar sefydliadau i rym drwy is-ddeddfwriaeth ar 31 Mawrth 2015. Bydd y Comisiynydd yn parhau i adolygu cynlluniau iaith Gymraeg yn rhinwedd y pwerau a etifeddwyd o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993.
- 32 Mae'r Comisiynydd yn gweithio gyda phob cyngor yng Nghymru i arolygu cynlluniau iaith a rhoi cyngor ar y broses o'u rhoi ar waith. Mae cyfrifoldeb ar gynghorau i ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn Gymraeg yn unol â'r ymrwymadau yn eu cynlluniau iaith. Mae pob cyngor wedi ymrwymo i ddarparu adroddiad monitro blynyddol i'r Comisiynydd yn amlinellu ei berfformiad wrth weithredu'r cynllun iaith. Mae'r Comisiynydd yn dadansoddi pob adroddiad monitro, yn ymateb yn ffurfiol ac yn casglu rhagor o wybodaeth yn ôl yr angen.

Y defnydd o adnoddau

Nid oes gan y Cyngor ddigon o ffocws ar ei swyddogaethau corfforaethol strategol allweddol i gael sicrwydd ei fod yn gwneud y defnydd gorau o'i adnoddau

- 33 Mae crynodeb o'n hasesiad o ddefnydd y Cyngor o adnoddau wedi'i gynnwys yma. Ceir rhagor o fanylion yn [Adroddiad Asesu Corfforaethol y Cyngor 2015](#).
- 34 Daethom i'r casgliad nad yw'r Cyngor yn canolbwyntio ddigon ar ei swyddogaethau corfforaethol strategol allweddol. Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:
- a gellid gwella trefniadau cynllunio ariannol, rheoli a gwneud penderfyniadau'r Cyngor yn sylweddol er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i wasanaethu'r Cyngor yn dda wrth ymdrin â'r heriau ariannol y mae'n eu hwynebu yn 2015-16 a thu hwnt;
 - b mae gan y Cyngor bortffolio eiddo cadarn ac mae'n cydnabod yr angen i ddatblygu dull mwy strategol o reoli ei asedau er mwyn cefnogi blaenoriaethau gwella a sicrhau gwerth am arian; fodd bynnag, mae'r cynnydd yn rhy araf;
 - c er bod staff yn gwerthfawrogi'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer arfarnu perfformiad personol a dysgu a datblygu, nid oes gan y swyddogaeth adnoddau dynol y weledigaeth na'r adnoddau i gyflawni rôl galluogi gorfforaethol strategol, ac nid yw'r gwaith strategol o gynllunio'r gweithlu wedi ei ddatblygu'n ddigonol; ac
 - ch mae defnydd y Cyngor o swyddogaethau technoleg a rheoli gwybodaeth yn cefnogi gwasanaethau yn effeithiol ar y cyfan, er nad yw'n glir sut y caiff y gwasanaethau galluogi hyn eu dwyn i gyfrif am eu perfformiad gan aelodau.
- 35 Yn dilyn ein Hasesiad Corfforaethol, cynhaliwyd asesiad pellach gennym o gydnerthedd ariannol y Cyngor yn ystod y cyfnod rhwng mis Mai a mis Hydref 2015. Roedd cwmipas y gwaith hwn yn cynnwys trefniadau'r Cyngor ar gyfer rhoi ei gynlluniau arbedion ar gyfer 2014-15 ar waith, a'i waith cynllunio ariannol ar gyfer blwyddyn ariannol 2015-16. Canolbwyntiodd y gwaith ar ateb y cwestiwn canlynol: A yw'r Cyngor yn rheoli gostyngiadau cyllidebol yn effeithiol er mwyn sicrhau cydnerthedd ariannol?
- 36 Yn gyffredinol, daethom i'r casgliad fod llawer o gyfleoedd i wella trefniadau cynllunio ariannol, rheolaeth ariannol a llywodraethu ariannol y Cyngor er mwyn helpu'r Cyngor i ymdrin â'r heriau ariannol y mae'n eu hwynebu yn 2015-16 a thu hwnt. Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:
- a er bod y Crynodeb o Gynllun Ariannol Tymor Canolig y Cyngor yn addas at y diben yn gyffredinol o ran nodi'r 'bwlch' yn y gyllideb, nid yw'r Cyngor wedi datblygu gweledigaeth na strategaeth hirdymor eto i helpu i wneud y newidiadau radical sydd eu hangen i'r gwasanaethau a ddarperir er mwyn adlewyrchu gostyngiadau a ragwelir yng nghyllid llywodraeth leol;

- b mae polisiâu rheoli ariannol yn ddatblygedig ond mae lle i wella prosesau adrodd ariannol; ac
 - c er bod yr adroddiadau a gyflwynir i'r aelodau wedi gwella yn 2015-16, mae angen gwneud gwaith pellach, yn enwedig o ran dadansoddi amrywiannau a'r camau sydd angen eu cymryd er mwyn mynd i'r afael ag amrywiannau.
- 37 Cyflwynwyd canfyddiadau ein Hasesiad Cydnerthedd Ariannol i'r Cyngor ym mis Mai 2016. Mae'r Cyngor wedi derbyn ein canfyddiadau ac wedi cadarnhau ei fod yn gweithio i ymdrin â'r materion a nodwyd.

Archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Penfro

- 38 Ar 17 Rhagfyr 2015, cyflwynodd yr Archwilydd Cyffredinol Lythyr Archwilio Blynyddol i'r Cyngor. Mae'r llythyr yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n deillio o'i gyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fel yr Archwilydd Penodedig a'i gyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn archwilio ddiamod ar ddatganiadau cyfrifyddu'r Cyngor, gan gadarnhau eu bod yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol a thrafodion y Cyngor. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol ar gael yn [Atodiad 2](#) o'r adroddiad hwn.

Llywodraethu

Mae gwendidau mewn trefniadau llywodraethu a'u dull cymhwyso yn arwain at aneffeithlonrwydd, atebolrwydd gwael a diffyg tryloywder wrth wneud penderfyniadau

- 39 Mae crynodeb o'n hasesiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor wedi'i gynnwys yma. I gael rhagor o fanylion, cyfeiriwch at [Adroddiad Asesu Corfforaethol y Cyngor](#) ar gyfer 2015.
- 40 Daethom i'r casgliad bod gwendidau o ran trefniadau llywodraethu'r Cyngor a'u dull cymhwyso yn arwain at aneffeithlonrwydd, atebolrwydd gwael a diffyg tryloywder wrth wneud penderfyniadau. Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:
- mae diffyg dealltwriaeth o rolau a chyfrifoldebau yn gwanhau'r dulliau llywodraethu ac atebolrwydd;
 - nid yw'r broses gwneud penderfyniadau yn gyson dryloyw; ac
 - nid oes gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar waith i nodi a mynd i'r afael â gwendidau ym maes llywodraethu.

Mae'r Cyngor wrthi'n rhoi trefniadau ar waith ar gyfer ymateb i adroddiadau ac argymhellion gan reoleiddwyr allanol

- 41 Mae'r Cyngor wedi ffurfioli ei drefniadau ar gyfer ymateb i argymhellion o fewn adroddiadau mewnol ac allanol, gan gynnwys adroddiadau a luniwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol. Anfonir copïau o'r adroddiadau, a gaiff eu cyfeirio fel arfer gan y Tîm Rheoli Corfforaethol, at y gwasanaeth Archwilio Mewnol a fydd wedyn yn pennu swyddog cyfrifol ac amserlen briodol ar gyfer gweithredu yn erbyn pob argymhelliad. Cofnodir y wybodaeth hon ar system Archwilio Mewnol a Rheoli Risgiau Busnes y Cyngor, MKI. Mae'r system yn creu nodiadau atgoffa a disgwylir i'r swyddog cyfrifol ddarparu'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd, a gaiff wedyn ei hadolygu gan y tîm Archwilio Mewnol er mwyn penderfynu p'un a ellir cau'r argymhelliad. Os nad ymdrinnir â'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd a/ neu'r argymhelliad o fewn yr amserlen ddisgwyliedig, gwneir gwaith dilynol o dan Brotocol Monitro ac Uwchgyfeirio Argymhellion.
- 42 Mae'r Grŵp Rheolaeth Fewnol wedi gofyn i adroddiad gael ei anfon at y Tîm Rheoli Corfforaethol bob chwarter er mwyn nodi'r holl adroddiadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ac unrhyw feysydd lle y ceir problemau wrth ymdrin â'r argymhellion. Mae'r Pwyllgor Archwilio hefyd yn cael copïau o adroddiadau gan ddarparwyr sicrwydd allanol i'w hystyried.
- 43 Mae'r dull systematig hwn yn helpu i roi sicrwydd i'r Cyngor ei fod wedi nodi canfyddiadau ac argymhellion adroddiadau rheoliadol a'i fod yn ymdrin â hwy, ac yn darparu system ar gyfer olrhain ac adrodd ar gynnydd yn erbyn unrhyw argymhellion sy'n weddill.
- 44 Ers i Adroddiad Gwella Blynyddol diwethaf y Cyngor gael ei gyhoeddi, mae pum adroddiad cenedlaethol arall gydag argymhellion a all fod yn berthnasol i'r Cyngor wedi cael eu cyhoeddi. Ceir rhestr o argymhellion mewn adroddiadau a gyhoeddwyd yn 2015-16 yn [Atodiad 3](#).

Atodiad 1 – Statws yr adroddiad hwn

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal asesiad gwella blynyddol, a chyhoeddi adroddiad gwella blynyddol, ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru. Mae'r gofyniad hwn yn cwmpasu cynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub.

Lluniwyd yr adroddiad hwn gan staff Swyddfa Archwilio Cymru ar ran yr Archwilydd Cyffredinol er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 24 o'r Mesur. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 19 i gyflwyno adroddiad sy'n ardystio ei fod wedi cynnal asesiad gwella o dan adran 18 ac yn nodi a yw o'r farn, o ganlyniad i'w archwiliad o'r cynllun gwella o dan adran 17, fod yr awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran cynllunio gwelliant o dan adran 15.

Mae gan awdurdodau gwella ddyletswydd gyffredinol i 'wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni eu swyddogaethau'. Diffinnir awdurdodau gwella fel cynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub.

Yr asesiad gwella blynyddol yw'r prif ddarn o waith sy'n galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei ddyletswyddau. Mae'r asesiad gwella yn asesiad sy'n edrych i'r dyfodol o'r tebygolrwydd y bydd awdurdod yn cydymffurfio â'i ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus. Mae hefyd yn cynnwys asesiad ôl-weithredol i nodi a yw awdurdod wedi cyflawni'r gwelliannau a gynlluniwyd ganddo er mwyn llunio barn ar hanes yr awdurdod o ran sicrhau gwelliant. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn crynhoi ei waith archwilio ac asesu mewn adroddiad gwella blynyddol cyhoeddedig ar gyfer pob awdurdod (o dan adran 24).

O dan rai amgylchiadau, gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd gynnal arolygiadau arbennig (o dan adran 21), y cyflwynir adroddiad arnynt i'r awdurdod a'r Gweinidogion, ac y gall eu cyhoeddi (o dan adran 22). Un o weithgareddau atodol pwysig yr Archwilydd Cyffredinol yw cydgysylltu gwaith asesu a gwaith rheoliadol (sy'n ofynnol o dan adran 23), sy'n ystyried rhaglen waith gyffredinol pob rheoleiddiwr perthnasol mewn awdurdod gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd ystyried gwybodaeth a rennir gan reoleiddwyr perthnasol (o dan adran 33) yn ei asesiadau.

Atodiad 2 – Llythyr Archwilio Blynyddol

Y Cynghorydd Jamie Adams
Arweinydd
Cyngor Sir Penfro
Neuadd y Sir
Hwlfordd
SA61 1TP

Dyddiad 17 Rhagfyr 2015

Annwyl Cynghorydd Adams

Llythyr Archwilio Blynyddol – Cyngor Sir Penfro 2014-15

Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n deillio o gyfrifoldebau statudol Archwilydd Cyffredinol Cymru o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'm cyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Daw'r llythyr hwn ag archwiliad 2013-14 a 2014-15 o'r datganiadau ariannol i ben.

Cydymffurfiodd y Cyngor â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adroddiadau ariannol a defnyddio adnoddau er bod lle i wella o hyd mewn rhai meysydd

Cyfrifoldeb y Cyngor yw:

- rhoi systemau rheolaeth fewnol ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodion a sicrhau bod ei asedau'n ddiogel;
- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â gofynion perthnasol; a
- sefydlu ac adolygu'n barhaus drefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- roi barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau; a
- rhoi tystysgrif yn cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r broses o archwilio'r cyfrifon.

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Ar 29 Medi 2015, rhoddais farn archwilio ddiamod gyda dau baragraff pwysleisio mater yn cadarnhau bod y datganiadau cyfrifyddu yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa a thrafodion ariannol y Cyngor. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon. Cyhoeddais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon wedi'i gwblhau ar yr un dyddiad.

Roedd y paragraff pwysleisio mater cyntaf yn ymwneud â gwybodaeth gymharol 2013-14 a oedd wedi'i chynnwys yn natganiadau ariannol y Cyngor ar gyfer 2014-15. Deilliodd y paragraff pwysleisio mater o'r ffaith bod gwahaniaeth barn rhwng y Cyngor a ni ynghylch penderfyniad a wnaeth y Cyngor mewn perthynas â chyfraniadau pensiwn cyflogwyr a arweiniodd at gynnwys gwariant anghyfreithlon yn y datganiadau ariannol ar gyfer 2013-14, yn ein barn ni.

Roedd yr ail baragraff pwysleisio mater yn ymwneud â'r trefniadau cyfrifyddu presennol ar gyfer Pont y Cleddau a'r gwaith y bwriedir ei gynnal i egluro'r trefniadau rheoli ariannol ar gyfer y Bont yn y dyfodol.

Nodwyd y materion allweddol yn deillio o'r archwiliad o gyfrifon 2014-15 i aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn fy adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol ar 28 Medi 2015. Nodwyd bod ein gwaith wedi nodi rhai gwendidau sylweddol yn null y Cyngor o brisio asedau. Nododd ein profion nifer o gamgymeriadau yn y ffordd roedd asedau'n cael eu prisio ac arweiniodd hyn at leihad o £25 miliwn yng ngwerth asedau. Byddwn yn gweithio gyda swyddogion i fynd i'r afael â hyn ar gyfer 2015-16.

Cyhoeddais farn archwilio debyg ar ddatganiadau ariannol 2013-14 ar 17 Gorffennaf 2015, ynghyd â'r dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon 2013-14 wedi'i gwblhau.

Rwy'n fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau, er bod meysydd i'w gwella wedi'u nodi

Mae fy ystyriaeth o drefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi bod yn seiliedig ar y gwaith archwilio a wnaed ar y cyfrifon ac rwyf hefyd wedi dibynnu ar y gwaith a gwblhawyd fel rhan o'r Asesiad Gwella o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Daeth fy Adroddiad Gwella Blynyddol a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2015 i'r casgliad bod y Cyngor wedi sicrhau gwelliant yn ei feysydd blaenoriaeth yn ystod 2014-15 ond bod heriau llywodraethu wedi tynnu sylw'r Cyngor. Os nad ymdrinnir â hyn, gallai gyfyngu ar allu'r Cyngor i sicrhau gwelliant yn y flwyddyn sydd i ddod.

Cynhaliwyd Asesiad Corfforaethol manwl gennym o drefniadau'r Cyngor yn ystod 2015 ac fe'i cyhoeddwyd ar 8 Rhagfyr 2015.

Cyhoeddwyd ein gwaith ar drefniadau cynllunio ariannol y Cyngor ym mis Rhagfyr 2014 a daeth i'r casgliad bod gan y Cyngor drefniadau rheoli ariannol cadarn ar y cyfan a oedd wedi ateb y diben, a'i fod yn datblygu trosolwg strategol tymor hwy er nad oedd yr aelodau yn cael eu cynnwys ddigon yn y gwaith o gynllunio a monitro cynlluniau arbedion. Rydym yn cynnal gwaith dilynol ar gydnerthedd ariannol, a chaiff canlyniad y gwaith hwnnw ei gyhoeddi'n fuan.

Gan edrych ymlaen, bydd setliad cyllidebol diweddar Llywodraeth Cymru, ynghyd ag amrywiaeth o bwysau eraill o ran costau, yn golygu y bydd pob corff llywodraeth leol yng Nghymru yn wynebu sefyllfaoedd ariannol heriol tu hwnt. Nododd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a gymeradwywyd gan y Cyngor ym mis Mawrth 2015 ar gyfer y cyfnod rhwng 2015-16 a 2017-18 gyfanswm arbedion effeithlonrwydd heriol gwerth tua £36.7 miliwn. Bydd angen i'r Cyngor barhau i ddatblygu ei drefniadau cynllunio a monitro ariannol er mwyn bod mewn sefyllfa i ymateb yn effeithiol i'r her hon.

Nid yw'r gwaith a wnaed gennyf hyd yma yn ardystio hawliadau a ffurflenni grant wedi nodi materion sylweddol a fyddai'n effeithio ar gyfrifon 2015-16 na systemau ariannol allweddol

Rwyf wedi trafod gwelliannau y gellid eu gwneud i'r broses rheoli a chynhyrchu grantiau gyda swyddogion ar ôl cwblhau ein rhaglen waith ar gyfer 2013-14. Roedd y mater pwysicaf yn ymwneud â gwella'r trefniadau sydd ar waith i gadarnhau cywirdeb a phriodoldeb y gwariant yr eir iddo gan drydydd partiön. Mae fy archwiliad o grantiau 2014-15 bellach wedi dechrau a byddaf yn cyflwyno adroddiad ar ganlyniadau'r gwaith hwn ddechrau 2016, ar ôl cwblhau rhaglen gwaith ardystio'r flwyddyn hon.

Y ffi archwilio ariannol arfaethedig ar gyfer 2014-15 oedd £174,964. Rydym yn rhagweld y bydd y ffi archwilio ariannol derfynol tua £209,000 o ganlyniad i'n gwaith ychwanegol ar becyn diswyddo'r Prif Swyddog Gweithredol blaenorol (£24,000), yr ymholiad yn ymwneud ag is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio (£4,000) a'r profion ychwanegol ar brisiadau asedau (£6,000).

Yn gywir

Richard Harries

Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

copi i Ian Westley, Prif Weithredwr
 Jon Haswell, Cyfarwyddwr Cyllid

Atodiad 3 – Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2015-16

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Ebrill 2015	Y cydnerthedd ariannol mewn cynghorau	<p>A1 Dylai cynghorau sicrhau bod eu cynllun corfforaethol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wrth wraidd y broses o lywio cynlluniau gwasanaeth a strategaethau ategol eraill gan gynnwys y gweithlu, technoleg gwybodaeth a gwariant cyfalaf; • yn cynnal blaenolwg tair i bum mlynedd o leiaf a'i fod yn unol â'r cynllun ariannol tymor canolig a strategaethau ategol eraill; a • dylai nodi'n glir rôl ddymunol y cyngor mewn pum mlynedd – y model ar gyfer darparu gwasanaethau â blaenoriaeth a'r seilwaith a'r adnoddau sydd eu hangen i gyflawni blaenoriaethau yn y dyfodol o fewn y cyllid sydd ar gael. <p>A2 Dylai'r cynllun ariannol tymor canolig nodi'r prif risgiau ariannol a thybiaethau allweddol a dylai uwch swyddogion a chynghorwyr graffu arnynt a'u herio'n effeithiol cyn mabwysiadu'r cynllun.</p> <p>A3 Mae angen i gynghorau sicrhau bod diffygion ariannol yn cael eu rhagamcanu'n gywir a'u cysoni'n llawn â chynlluniau arbed manwl ar gyfer pob blwyddyn o oes y cynllun ariannol tymor canolig.</p> <p>A4 Dylai cynghorau adolygu digonolrwydd y trefniadau sicrwydd ariannol sy'n sail i gyflawni cynlluniau arbed blynyddol, gan gynnwys lefel y gwaith craffu a herio a gynigir gan gynghorwyr.</p> <p>A5 Dylai cynghorau sicrhau bod ganddynt strategaeth cronfeydd gynhwysfawr sy'n amlinellu diben penodol cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy cronedig fel rhan o'u Cynllun Ariannol Tymor Canolig.</p> <p>A6 Dylai cynghorau ddatblygu polisiau cwbl gorfforaethol ar gynhyrchu incwm gyda'r nod o gynyddu ffrydiau refeniw a lleihau pwysau ariannol.</p> <p>A7 Dylai cynghorau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atgyfnerthu trefniadau pennu a monitro cyllidebau er mwyn sicrhau cydnerthedd ariannol; ac • adolygu cwmpas ac effeithiolrwydd eu systemau a'u rheolaethau ariannol mewnol ac allanol er mwyn sicrhau eu bod yn addas at y diben ac yn rhoi rhybudd cynnar am wendidau mewn systemau allweddol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Ebrill 2015	Y cydnerthedd ariannol mewn cynghorau	<p>A8 Rhaid i gynghorau adolygu eu timau cyllid a sicrhau bod ganddynt ddigon o adnoddau a gallu i fodloni gofynion yn y dyfodol.</p> <p>A9 Mae angen i swyddogion cynghorau sicrhau bod gan gynghorwyr y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i gyflawni gwaith llywodraethu a herio effeithiol drwy ymestyn cyfleoedd hyfforddi a llunio gwybodaeth reoli o ansawdd uchel.</p>
Mehefin 2015	Sicrhau gwelliannau yn y cymorth i ysgolion trwy gonsortia addysg rhanbarthol – darlun cynnar	<p>A1 Egluro natur a gweithrediad y consortia. Nodwyd gennym fod ansicrwydd parhaus ynglŷn â rhai agweddau ar natur consortia rhanbarthol a'u cwmpas nawr ac yn y dyfodol (paragraffau 2.2 i 2.20). Felly, rydym yn argymhell y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dylai awdurdodau lleol egluro a yw gwasanaethau consortia i'w darparu ar y cyd neu a ydynt yn wasanaethau a gomisiynir (mae gwasanaethau a ddarperir dan drefniadau cydbwyllgor yn wasanaethau a ddarperir ar y cyd ac nid yn wasanaethau a gomisiynir). <p>A2 Canolbwyntio ar ddeilliannau trwy gynllunio tymor canolig. Nodwyd gennym fod pwyslais ar gamau byrdymor ac ansicrwydd ynglŷn â dyfodol consortia yn amharu ar ddatblygiad effeithiol y consortia rhanbarthol (paragraffau 2.33 i 2.36; 3.16 i 3.17). Rydym yn argymhell felly:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gan na fydd unrhyw weithgareddau posibl i ad-drefnu awdurdodau lleol yn cael eu gweithredu'n llawn tan 2020, y dylai Llywodraeth Cymru a chonsortia rhanbarthol ddatblygu cynlluniau tair blynedd ar gyfer datblygu, ehangu cwmpas a chyllido consortia rhanbarthol, yn gysylltiedig ag amcanion strategol priodol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Mehefin 2015	<p>Sicrhau gwelliannau yn y cymorth i ysgolion trwy gonsortia addysg rhanbarthol – darlun cynnar</p>	<p>A3 Datblygu mwy o gydberthnasau cydweithredol ar gyfer y system gwella ysgolion.</p> <p>Roedd llawer o bartneriaid gwella ysgolion yn rhan o'r gwaith o ddatblygu'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol ond canfuwyd nad oedd hyn wedi arwain at feithrin perthnasau digon cydweithredol (paragraffau 2.25 i 2.32). Rydym yn argymhell felly:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Y dylai consortia rhanbarthol ddatblygu trefniadau gwell ar gyfer rhannu arferion a chefnogi effeithlonrwydd (er enghraifft, gallai un consortiwm arwain y gwaith o ymdrin â phroblem neu fod â chyfrifoldeb swyddogaethol ar gyfer datblygu polisi). • Y dylai Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol gydnabod bod yr holl bartneriaid yn ddibynnol ar ei gilydd er mwyn cyflawni eu swyddogaethau gwella ysgolion a chytuno ar ddull o: <ul style="list-style-type: none"> – rannu gwybodaeth ac ymgynghori ar ddatblygiadau sy'n berthnasol i wella ysgolion; – datblygu perthnasau cydweithredol sy'n rhannu atebolrwydd; a – chynnal adolygiadau o'r system gyfan ac alinio dealltwriaeth a safbwynt y consortia rhanbarthol ar draws pob un o strategaethau perthnasol Llywodraeth Cymru. <p>A4 Datblygu arweinwyr effeithiol a denu'r unigolion mwyaf dawnus. Mae consortia rhanbarthol, awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru wedi cael anawsterau wrth recriwtio uwch arweinwyr addysg a chanfuwyd mai ychydig iawn o gamau a oedd wedi eu cymryd i ymdrin â hyn (paragraffau 2.37 i 2.40). Rydym yn argymhell felly:</p> <ul style="list-style-type: none"> • y dylai Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol gydweithio i wneud swyddi addysg arweiniol yn fwy deniadol er mwyn denu'r arweinwyr mwyaf dawnus ar gyfer y system gwella addysg; ac • y dylai awdurdodau lleol gydweithio i gefnogi datblygiad proffesiynol yr uwch arweinwyr a sicrhau bod trefniadau rheoli perfformiad ar waith ar gyfer uwch arweinwyr.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Mehafin 2015	<p>Sicrhau gwelliannau yn y cymorth i ysgolion trwy gonsortia addysg rhanbarthol – darlun cynnar</p>	<p>A5 Gwella effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu a rheoli consortia rhanbarthol. Er bod datblygiadau parhaus yn cael eu gwneud, canfuwyd nad yw consortia rhanbarthol wedi datblygu trefniadau llywodraethu a rheoli cyllid cwbl effeithiol hyd yn hyn (paragraffau 3.2 i 3.36). Rydym yn argymhell felly y dylai awdurdodau lleol a'u consortia rhanbarthol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wella eu defnydd o hunanwerthuso ar gyfer eu perfformiad a'u trefniadau llywodraethu a'i ddefnyddio i gefnogi'r gwaith o gynllunio busnes ac i gefnogi adolygiadau blynyddol o ddulliau llywodraethu er mwyn llywio eu datganiadau llywodraethu blynyddol; • gwella eu dulliau rheoli perfformiad gan gynnwys cynllunio busnes yn well, defnyddio mesurau perfformiad eglur a mesuradwy ac asesu gwerth am arian; • sicrhau bod rheoli risg strategol yn rhan annatod o'u trefniadau llywodraethu a chyflwyno adroddiadau'n rheolaidd ar lefel y cydbwyllgor neu'r bwrdd; • datblygu eu trefniadau rheoli ariannol i sicrhau bod prosesau cyllidebu, monitro ac adrodd ariannol yn cwmpasu'r holl incwm a gwariant perthnasol, gan gynnwys cyllid grant a wariwyd trwy awdurdodau lleol; • datblygu trefniadau craffu ar y cyd ar gyfer y consortia yn gyffredinol yn ogystal â chraffu ar berfformiad gan awdurdodau unigol, a allai gynnwys sefydlu cydbwyllgor craffu neu waith cydgysylltiedig gan bwyllgorau craffu awdurdodau lleol; • sicrhau bod y trefniadau a'r penderfyniadau y mae consortia yn eu gwneud yn agored ac yn dryloyw; • cydnabod ac ymdrin ag unrhyw wrthdaro buddiannau posibl; a phan fo gan staff fwy nag un cyflogwr, dylai consortia rhanbarthol sicrhau bod y llinellau atebolrwydd yn eglur a bod yr holl staff yn ymwybodol o'r swyddogaethau a gyflawnir; a • datblygu strategaethau cyfathrebu cadarn ar gyfer ymgysylltu â'r holl randdeiliaid allweddol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Gorffennaf 2015	<p>Adolygiad o Drefniadau Diogelu Corfforaethol yng Nghyngorau Cymru</p>	<p>A1 Gwella arweiniad corfforaethol a chydymffurfio â pholisi Llywodraeth Cymru ar ddiogelu trwy wneud yr isod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • penodi uwch swyddog arweiniol fydd yn atebol am ddiogelu ac amddiffyn plant a phobl ifanc gyda chyfrifoldebau corfforaethol am gynllunio gwelliannau; • penodi aelod arweiniol dros ddiogelu; a • dosbarthu a chyfoesi yn rheolaidd wybodaeth am y penodiadau hyn i'r holl staff a rhanddeiliaid. <p>A2 Sicrhau bod polisi corfforaethol ar ddiogelu sy'n cynnwys holl wasanaethau'r Cyngor er mwyn rhoi cyfeiriad strategol clir a llinellau atebolrwydd clir ar draws y Cyngor.</p> <p>A3 Cryfhau recriwtio staff a gwirfoddolwyr yn ddiogel trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) a chydymffurfio â pholisïau recriwtio diogel yn cynnwys pob gwasanaeth sy'n dod i gysylltiad â phlant; • creu system gydymffurfio gorfforaethol integredig i gofnodi a monitro lefelau cydymffurfio ar wiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd; a • mynnu cael arferion recriwtio diogel ymysg partneriaid yn y trydydd sector ac i wirfoddolwyr sydd yn darparu gwasanaethau a gomisiynir a/neu a ddefnyddir gan y Cyngor gyda sylfaen o contract neu gytundeb lefel gwasanaeth <p>A4 Sicrhau bod y staff, aelodau a phartneriaid perthnasol yn deall eu cyfrifoldebau diogelu trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod hyfforddiant diogelu yn orfodol a bod yr ymdriniaeth yn ymestyn at holl feysydd gwasanaeth perthnasol y Cyngor a'i fod yn cael ei gynnwys fel elfen safonol ar raglenni cynefino; • creu system ledled y gorfforaethol i adnabod, olrhain a monitro cydymffurfiaeth a'r angen i fod yn bresennol mewn hyfforddiant diogelu yn holl adrannau'r Cyngor, aelodau etholedig, ysgolion, llywodraethwyr a gwirfoddolwyr; a • mynnu bod staff perthnasol mewn sefydliadau sy'n bartneriaid a gomisiynir i weithio dros y Cyngor wrth gyflenwi gwasanaethau i blant a phobl ifanc yn gorfod ymgymryd â hyfforddiant diogelu.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Gorffennaf 2015	<p>Adolygiad o Drefniadau Diogelu Corfforaethol yng Nghynghorau Cymru</p>	<p>A5 Wrth adolygu canllawiau, dylai Llywodraeth Cymru egluro'r hyn mae'n disgwyl o awdurdodau lleol ynghylch swyddogaethau a chyfrifoldebau'r swyddog dynodedig mewn gwasanaethau addysg, a'r unigolyn a enwyd ar lefel uwch reolwr sy'n gyfrifol am hybu diogelu.</p> <p>A6 Gwella atebolrwydd am ddiogelu corfforaethol trwy adrodd yn rheolaidd ar faterion diogelu a sicrwydd wrth bwyllgor(au) craffu yn erbyn set gytbwys o wybodaeth perfformiad ledled y Cyngor ynglŷn â'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meincnodi a chymharu ag eraill; • casgliadau archwiliadau/adolygiadau arolygu mewnol ac allanol; • data perfformiad seiliedig ar wasanaethau; • data personél allweddol megis hyfforddiant diogelu, a gwiriadau recriwtio'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd; a • pherfformiad contractwyr a gwasanaethau a gomisiynwyd o ran cydymffurfio â chyfrifoldebau diogelu'r Cyngor. <p>A7 Sefydlu rhaglen dreigl o adolygiadau archwilio mewnol i gynnal profion ar systemau a chynnal adolygiadau cydymffurfio ar arferion diogelu'r Cyngor.</p> <p>A8 Sicrhau yr ystyrir y risgiau sy'n gysylltiedig â diogelu ar lefel gorfforaethol a gwasanaeth wrth ddatblygu a chytuno ar gynlluniau rheoli risg ar draws y Cyngor.</p>

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Hydref 2015	<p>Helpu Pobl Hŷn i Fyw'n Annibynnol: A yw Cyngorau'n Gwneud Digon?</p>	<p>A1 Gwella llywodraethu, atebolrwydd ac arweinyddiaeth gorfforaethol yng nghyswllt materion pobl hŷn drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • benodi uwch swyddog arweiniol sy'n gyfrifol am gydgyssylltu ac arwain gwaith y Cyngor ar wasanaethau i bobl hŷn; • ailalinio gwaith cydgyssylltwyr y strategaethau pobl hŷn er mwyn cefnogi'r gwaith o ddatblygu a chyflawni cynlluniau ar gyfer gwasanaethau sy'n cyfrannu at annibyniaeth pobl hŷn; • penodi aelod yn hyrwyddwr gwasanaethau pobl hŷn; a • diweddarau gwybodaeth am y penodiadau hyn yn rheolaidd, a rhannu'r wybodaeth honno'n rheolaidd â'r holl staff a rhanddeiliaid. <p>A2 Gwella'r gwaith cynllunio strategol a chydgyssylltu gweithgarwch gwasanaethau i bobl hŷn yn well drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sicrhau bod cynlluniau gweithredu cynhwysfawr ar waith sy'n trafod gwaith holl adrannau perthnasol y Cyngor a gwaith rhanddeiliaid allanol y tu allan i iechyd a gofal cymdeithasol; ac • ymgysylltu â phreswylwyr a phartneriaid wrth ddatblygu cynlluniau, ac wrth ddatblygu a chytuno ar flaenoriaethau. <p>A3 Gwella'r ymgysylltu â gwybodaeth i bobl hŷn a'r trefniadau ar gyfer lledaenu'r wybodaeth honno, drwy sicrhau bod gwasanaethau cyngor a gwybodaeth wedi'u cyflunio'n briodol ac yn bodloni anghenion y sawl sy'n eu derbyn.</p> <p>A4 Sicrhau rheolaeth effeithiol ar berfformiad yr ystod o wasanaethau sy'n helpu pobl hŷn i fyw'n annibynnol drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bennu mesurau priodol i alluogi aelodau, swyddogion a'r cyhoedd i farnu ynghylch cynnydd wrth gyflawni camau gweithredu yn holl wasanaethau'r Cyngor; • sicrhau bod gwybodaeth am berfformiad yn cynnwys gwaith yr holl asiantaethau perthnasol, ac yn enwedig y rhai y tu allan i'r gwasanaethau iechyd a gwasanaethau cymdeithasol; a • sefydlu dulliau mesur i farnu ynghylch mewnbwn, allbwn ac effaith, fel bo modd deall effaith toriadau cyllideb a chefnogi gwaith goruchwyllo a chraffu.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Hydref 2015	<p>Helpu Pobl Hŷn i Fyw'n Annibynnol: A yw Cyngorau'n Gwneud Digon?</p>	<p>A5 Sicrhau cydymffurfiaeth â Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus wrth gynnal asesiadau effaith cydraddoldeb drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodi sut y bydd newid gwasanaethau neu dorri cyllidebau'n effeithio ar grwpiau a chanddynt nodweddion gwarchoddedig; • mesur yr effaith bosibl a'r camau lliniaru a gyflawnir er mwyn lleihau'r effaith negyddol bosibl ar grwpiau a chanddynt nodweddion gwarchoddedig; • nodi'r niferoedd posibl y byddai'r newidiadau arfaethedig neu'r polisi newydd effeithio arnynt, drwy nodi'r effaith ar rai a chanddynt nodweddion gwarchoddedig; a • sicrhau bod gweithgarwch ategol, megis arolygon, grwpiau ffocws ac ymgyrchoedd gwybodaeth yn cynnwys digon o wybodaeth i alluogi defnyddwyr gwasanaeth i ddeall yn glir sut y bydd y newidiadau arfaethedig yn effeithiol arnynt. <p>A6 Gwella'r rheolaeth ar y Gronfa Gofal Canolraddol, ac effaith y gronfa honno drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bennu llinell sylfaen ar gyfer perfformiad ar ddechrau prosiectau fel bo modd barnu ynghylch effaith y prosiectau hynny dros amser; • cytuno ar fformat a chwmpas adroddiadau monitro fel bo modd cynnal gwerthusiadau cymaradwy o brosiectau a ariennir yn erbyn meini prawf y gronfa, er mwyn barnu pa brosiect sy'n cael yr effaith fwyaf cadarnhaol a faint o gynlluniau sydd wedi cael eu prif ffrydio i dderbyn cyllid craidd; a • gwella'r ymgysylltu a'r ystod lawn o bartneriaid er mwyn sicrhau bod amrywiaeth mor eang ag sy'n bosibl o bartneriaid yn cael eu hannog i gymryd rhan mewn mentrau a rhaglenni yn y dyfodol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Rhagfyr 2015	Cyflawni â llai – Gwasanaethau Hamdden	<p>A1 Gwella gwaith cynllunio strategol yn y gwasanaethau hamdden drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bennu gweledigaeth gytunedig y Cyngor ar gyfer gwasanaethau hamdden; • cytuno ar flaenoriaethau ar gyfer gwasanaethau hamdden; • canolbwyntio ar sefyllfa'r Cyngor oddi mewn i ddarpariaeth chwaraeon a hamdden gymunedol ehangach yr ardal; ac • ystyried y posibilrwydd o gyflenwi gwasanaethau'n rhanbarthol. <p>A2 Cynnal arfarniad o opsiynau er mwyn canfod y model cyflenwi mwyaf priodol yn seiliedig ar weledigaeth gytunedig y Cyngor a'i flaenoriaethu ar gyfer gwasanaethau hamdden. Dylai'r arfarniad ystyried:</p> <ul style="list-style-type: none"> • faint o gyllid cyfalaf a refeniw sydd ar gael dros y tair i bum mlynedd nesaf; • opsiynau i wella ffocws masnachol gwasanaethau hamdden; • cyfleoedd i gynyddu'r incwm a gynhyrchir a lleihau 'cymhorthdal' cynghorau; • dadansoddiad cost a budd o'r holl opsiynau sydd ar gael i gyflenwi gwasanaethau hamdden yn y dyfodol; • cyfraniad gwasanaethau hamdden at rôl ehangach y Cyngor o ran iechyd y cyhoedd; • ymgysylltu'n well â'r cyhoedd er mwyn sicrhau bod safbwyntiau ac anghenion defnyddwyr a darpar ddefnyddwyr yn cael eu nodi'n glir; • effaith opsiynau gwahanol ar grwpiau a chanddynt nodweddion gwarchoddedig o dan ddyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus; a • chynaliadwyedd y gwasanaethau a ddarperir yn y dyfodol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Rhagfyr 2015	<p>Cyflawni â llai – Gwasanaethau Hamdden</p>	<p>A3 Sicrhau rheolaeth effeithiol ar berfformiad gwasanaethau hamdden drwy sefydlu cyfres o fesurau er mwyn galluogi swyddogion, aelodau a dinasyddion i farnu ynghylch mewnbwn, allbwn ac effaith. Dylai hyn drafod perfformiad yr holl Gyngor a pherfformiad cyfleusterau penodol a chynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwariant cyfalaf a refeniw; • incwm; • 'cymhorthdal' y Cyngor; • ansawdd y cyfleusterau a'r gwasanaeth a ddarperir; • bodlonrwydd cwsmeriaid; • llwyddiant mentrau 'masnachol newydd'; • data defnydd – y nifer sy'n defnyddio'r gwasanaethau/cyfleusterau, amserau defnydd ac ati; ac • effaith cyfleusterau hamdden wrth ymdrin â blaenoriaethau iechyd y cyhoedd. <p>A4 Gwella'r trefniadau llywodraethu, atebolrwydd ac arweinyddiaeth gorfforaethol yn y gwasanaethau hamdden drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adrodd yn rheolaidd ar berfformiad wrth byyllgor(au) craffu; • darparu gwybodaeth gynhwysfawr i aelodau etholedig er mwyn hwyluso proses benderfynu gadarn; • meincnodi a chymharu perfformiad ag eraill; a • defnyddio canfyddiadau adolygiadau archwilio/ arolygu mewnol ac allanol i ganfod cyfleoedd i wella gwasanaethau.

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru